

Inhoud

Textiel Plus

235

Over haar en gevoelswaarde
Pagina 14

De draagbare haarsculpturen van Jayoung Yoon
Pagina 22

Seth Siegelaub en zijn verborgen textielcollectie
Pagina 9

De magische wereld van Shoplifter
Pagina 6

Sonya Clark over de kunst van het haarvlechten
Pagina 36

Clare Finin: sentimenteel haar
Pagina 18

+ De column van Chris Reinwald: 'Eigen haar eerst!'
Pagina 25

'Mijn studio is mijn laboratorium'
Chrystl Rijkeboer over haar atelier
(foto: Auke Hamers)
Pagina 16

Sheila Hicks en de revival van de textiele kunst
Pagina 30

Verder in dit nummer

- 10 Sign@lement
- 12 Bezield textiel: de haarsieraden van Sybille Paulsen
- 20 Wie breit die blijft
- 26 De betekenis van haar voor Dita Gambiro
- 29 Ingenaaid
- 34 Textiel te zien
- 38 Van de stichting
- 39 Jong talent: Alix Marie Bizet
- 40 Het kunstwerk: een haartekening van Sara Bomans

Beeld omslag:
Hrafnhildur Arnardóttir aka Shoplifter, Hippy planet (detail), 2011 (foto: Jan-Berg).

Zuivering van de geest

De draagbare haarsculpturen van Jayoung Yoon

De Koreaanse Jayoung Yoon (1979) is beeldhouwer, doet performances en tekent. Zij maakt voor haar werk gebruik van menselijk haar, vaak van haarzelf. Het haar komt van het lichaam af, wordt verwerkt tot een object, en wordt daarna vaak weer in relatie gebracht tot het lichaam.

Jayoung Yoon, *Untitled (The Hand)*, 2008, digitale print van draagbaar haarsculptuur, 100 x 150 cm (foto: Zac Skinner).

Jayoung is opgegroeid in Korea, met een moeder die geloofde in de overlap tussen christendom, boeddhisme, hindoeïsme en sjamanisme. In 2006, een jaar voordat ze verhuisde naar de Verenigde Staten, woonde ze een retraite bij in Zuid-Korea. Ze leerde er naar eigen zeggen 'in het hier en nu te leven, mijn hoofd leeg te maken'. Het werd een keerpunt, ze stopte met schilderen en ging onder andere sculpturen van haren maken. Ze beoefent dagelijks Vipassana-meditatie waarbij ze oefent 'in de kunst om te leven'. Haar achtergrond en de meditatie zijn van grote invloed op haar werk.

Haarloos

De kunstenaar werkt, zelf bewust haarloos, met haren. Over haar 'onzijdige' uiterlijk zegt ze: 'Al sinds 2007 knip ik mijn haar af als een daad van loslaten van materiële gehechtheid, het legen van mijn hoofd, het opgeven van mijn ego. Het is interessant om de verschillen in perspectief tussen Aziatische en westerse cultuur te zien. In Azië doet een kale vrouw meestal denken aan een non. In de Verenigde Staten daarentegen denkt men dan dat zo'n vrouw kanker heeft of zich misschien identificeert met de LHBT-gemeenschap (Lesbiennes, Homo's, Bi's en Transgenders – red).'

Haarsculptuur

Ze ervaart het knopen van haren voor het maken van haar objecten – vaak herkenbare lichaamsvormen zoals een hand, voet of navelstreng – als een meditatieve, ambachtelijke handeling. Jayoung: 'Ik was op zoek naar een materiaal dat zowel een fysieke als een diepere betekenis heeft en kwam bij menselijke haren terecht. Omdat de fysieke eigenschappen van haren blijven bestaan tot lang na de dood is het een geschikt symbool voor herinnering en daarom om immaterialiteit te symboliseren. Ik begon mijn draagbare haarsculpturen in performances te gebruiken, omdat ik interactie wilde. Ik mediteer daarin met mijn rug naar de toeschouwer om het proces van het zuiveren van de geest te visualiseren, om de aandacht naar binnen te leiden, wat bij de toeschouwer een verhoogd bewustzijn mogelijk maakt.'

Doornenkroon

Het werk *Crown of Thoughts* is volgens Jayoung direct gerelateerd aan de doornenkroon die Christus droeg tijdens zijn kruisiging. Samen met de mantel die hem werd omgehangen, vormde die de bespotting van zijn koningschap. Hij was door deze te dragen bereid zich te laten vernederen en de pijn te verdragen om zo de mensheid een kans te geven op eeuwige redding. De kroon

Jayoung Joon, *Crown of Thoughts*, 2014, mensenhaar, ca. 10 x 28 x 28 cm (foto: Zac cam studio, www.zac-cam.com).

werd symbool voor zijn martelaarschap. Ik besloot een doornenkroon te maken van mensenhaar, dat de onzuiverheid van de geest, die onze pijn veroorzaakt, symboliseert.' In de video zien we hoe de kunstenaar anoniem, gezien op haar rug, in rustige contemplatie zit in een desolaat landschap en hoe ze, uiterst langzaam, de doornenkroon afneemt, als daad van het zuiveren van de geest.

Navelstreng

In het werk *Umbicality* (zie afb. op pagina 4.) zijn twee personen, anoniem door de witte kappes op hun hoofd, verbonden door middel van een trechtervormige 'navelstreng', gemaakt van haren die een spirituele verbinding tot stand brengt. In de videopname nodigen hun intieme, rustige en langzame bewegingen de kijker uit zich bewust te worden van het eigen lichaam. De witte ruimte en neutrale kleding vestigen de aandacht op de verbindende navelstreng.

De kijker

Jayoung geeft aan dat ze houdt van het gewichtloze van haar objecten, dat ze zelf eigenlijk ook een lichtgewicht karakter heeft. Als materiaal zijn haren intiem lichamelijk. Jayoungs objecten, performances en video's brengen de 'open' kijker dicht bij zichzelf. 'Mijn werk is een reiniging van opgestapelde

herinneringen, zowel persoonlijke als sociale, door middel van onderdompeling in de lichamelijke van het heden. Vooral de slow kijkers laten het werk tot zich doordringen, waarden de rustige "stem" ervan. Ik bied een artistieke ervaring waarin men kan vertragen, kan pauzeren en in zekere zin de tijd kan overstijgen. Zo worden mijn presentaties een mogelijkheid tot verdieping van bewustzijn. Mijn werk wil de grenzen tussen kunstenaar en kijker vervagen, wil een meeslepende sensuele en spirituele ervaring creëren.'

Voor meer informatie:
www.jayoungart.com
www.vimeo.com/112202836
www.jayoungart.com/performance/umbicality-2012/video/1

Tekst: Dorothy Swinkels
Beeld: Jayoung Joon

COLUMN

Eigen haar eerst!

Chris Reinewald

Cultuurjournalist Chris Reinewald duikt in de textielkunst. Zijn associaties met het thema 'mensenhaar als textiel' leiden hem van harige hippies en designtoeepassingen van hypertrichose tot surrealistische haarstukjes.

Hippies hadden de schurft aan autoriteiten en aan de kapper in het bijzonder; Jongens lieten hun haar maar groeien. De openingsong van de hippiemusical *Hair* uit 1969 klinkt als hun geloofsbelijdenis: 'Leveling, geef me toch een kop met haar, lang mooi haar. / Stralend, stromend, kroezend, krullend haar. / Zo lang als God mijn haar maar kan laten groeien. [...] Haar, zoals Jezus dat droeg. Hallelujah, ik aanbid mijn haar. / Hallelujah, Maria hield van Haar Zoon. / Waarom houdt mijn moeder niet van mij?' Prozaïsch antwoord: 'Mama wil gewoon dat je haar kart en gedekt zit. Je bent geen Apache-indiaan.'

Cultureel fenomeen

Haar is een complex cultureel fenomeen. Dan moeten hoofdhuid, kin, konen en kaken, schaamstreek, vrouwen- of wielrennersbenen spiegelglad geschoren zijn, dan weer mag alles juist weer wild groeien. Toch is iemand met de genetische huidafwijking hypertrichose lanugosa – overmatige, bedekkende lichaams- en gezichtsbehaaring – nog het beste af als 'getemde' weerwolf of aapmens in een rondreizend kermis.

Ook dit fysiek afstotelijke nadeel heeft zijn voordeel. Cyberpunkdesigner Michael Burton vindt dat je een beetje hypertrichose niet meteen met ontharingspleisters

moet uitroeien, maar het beter kunt opkweken tot kinvlechtjes met krekellootje of gedrapeerde XXL wimpers. Het blijft voorlopig manipulatie, want zo willig blijkt mensenhaar toch ook weer niet. In het Centraal Museum in Utrecht scheert een expositie langs kunst en cultuur met haar als rode draad. De mannelijke kracht van Simson, de vrouwelijke verleiding van Medusa. Pumps, beplakt met de aandoenlijke donsbehaaring van een puberbovenlip.

Haar als herinnering

Veel knoop- en vlechttechnieken beginnen boven op ons eigen hoofd met het kapsel als werkelijk draagbaar sculptuur. In extreme gevallen lijken rastafari-dreadlocks zowel een ernstig verwaarloosde kamerplant als een misplaatst Magdalena Abakanowicz-knoopsel. Het symposium van Textielcommissie.nl in april dit jaar gaat over mensenhaar als onvermoed materiaal. In de negentiende eeuw knipten nonnetjes plukjes haar af van een stervende om daarmee een herinneringskunstwerkje te maken. In zijn mémoires schrijft de Spaanse surrealist en filmmaker Luis Buñuel hoe hij zulke 'haarstukjes' aantroef, thuis bij een

'Veel knoop- en vlechttechnieken beginnen boven op ons eigen hoofd'

blinde familie: 'Er was geen licht in het huis, geen lampen of kaarsen, alleen hingen er schilderijtjes van begraafplaatsen. Geheel van mensenhaar; tot de tombes en de cypressen aan toe.'

Hoed van eigen haar

Dierlijk haar, wol, doordrenkt met heet water, veroorzaakt verviltting. Door dit vilt af te koelen krijg je krimp. Je kunt het vilt over een houten mal trekken om er zo hoeden of schoenen mee te maken. Dat lukt niet goed met mensenhaar, probeer daarom eerst de plukken van uw verharende kat.

Musical Hair